

ภาคผนวก

## พระราชบัญญัติทนายความ

พ.ศ. 2528

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2528

เป็นปีที่ 40 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่เป็นการ สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยทนายความ และให้มีกฎหมายว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

**มาตรา 1** พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528

**มาตรา 2** พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

**มาตรา 3** ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2508 และพระราชบัญญัติทนายความ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2514

**มาตรา 4** ในพระราชบัญญัตินี้

ทนายความ หมายความว่า ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

สถานายกพิเศษ หมายความว่า สถานายกพิเศษแห่งสภาทนายความ

นายก หมายความว่า นายกสภาทนายความ

กรรมการ หมายความว่า กรรมการสภาทนายความ

คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการสภาทนายความ

สมาชิก หมายความว่า สมาชิกสภาทนายความ

ข้อบังคับ หมายความว่า ข้อบังคับสภาทนายความ

ใบอนุญาต หมายความว่า ใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

รัฐมนตรี หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

**มาตรา 5** ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

### **หมวด 1 สถานายความ**

**มาตรา 6** ให้มีสภาขึ้นสภาหนึ่งเรียกว่า สถานายความ ประกอบด้วยคณะกรรมการสถานายความและสมาชิกสถานายความ มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ให้สถานายความเป็นนิติบุคคล

**มาตรา 7** สถานายความมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทนายความ
- (2) ควบคุมมรรยาทของทนายความ
- (3) ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสถานายความ
- (4) ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสถานายความ
- (5) ส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย

**มาตรา 8** สถานายความมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) จัดทะเบียนและออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานายความ และตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

**มาตรา 9** สถานายความอาจมีรายได้ดังต่อไปนี้

- (1) ค่าจดทะเบียน ค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน
- (3) รายได้จากทรัพย์สินหรือกิจการอื่น
- (4) ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์

**มาตรา 10** ให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งสถานายกพิเศษแห่งสถานายความ และมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

## หมวด 2 สมาชิกสภานายความ

**มาตรา 11** สมาชิกสภานายความ ได้แก่ ทนายความตามพระราชบัญญัตินี้

**มาตรา 12** สิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสภานายความ มีดังนี้

(1) แสดงความเห็นเป็นหนังสือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ หรืออำนาจหน้าที่ของสภานายความ โดยส่งไปยังคณะกรรมการสภานายความ และในกรณีที่สมาชิกร่วมกันตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไปเสนอให้คณะกรรมการสภานายความพิจารณาเรื่องใดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ หรืออำนาจหน้าที่ของสภานายความ คณะกรรมการสภานายความต้องพิจารณาและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เสนอทราบโดยมิชักช้า

(2) ชักถามเกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของสภานายความ ในการประชุมใหญ่ของสภานายความ

(3) เลือกหรือรับเลือกตั้งเป็นนายกหรือกรรมการสภานายความ

(4) ผิดข้อไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพและปฏิบัติตนตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

**มาตรา 13** สมาชิกภาพของสมาชิกย่อมสิ้นสุดลงเมื่อ

(1) ตาย

(2) ขาดจากการเป็นทนายความตามมาตรา 44

## หมวด 3 คณะกรรมการสภานายความ

**มาตรา 14** ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการสภานายความ ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงยุติธรรมหนึ่งคนและผู้แทนเนติบัณฑิตยสภาหนึ่งคน เป็นกรรมการ และนายกและกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบสามคนซึ่งสมาชิกสภานายความทั่วประเทศได้เลือกตั้งขึ้น โดยกรรมการดังกล่าวไม่น้อยกว่าเก้าคนจะต้องมีสำนักงานประจำ อยู่ตามภาคต่างๆ ตามพระราชกฤษฎีกาตั้งอธิบดีผู้พิพากษภาค ภาคละหนึ่งคน

**มาตรา 15** ให้นายกแต่งตั้งกรรมการอื่นตามมาตรา 14 เป็นอุปนายกเลขาธิการ นายทะเบียน เภรณูญิก สวัสดิการ ประชาสัมพันธ์และตำแหน่งอื่นตามความเหมาะสมด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในข้อบังคับ

**มาตรา 16** ให้นายกและกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งสาม ปี แต่จะดำรงตำแหน่งเกินกว่าสองวาระติดต่อกันมิได้

**มาตรา 17** ทนายความที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตก่อนวันเลือกตั้งนายกหรือกรรมการไม่น้อยกว่าสามสิบวันมีสิทธิเลือกตั้งนายกและหรือกรรมการทนายความผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกหรือกรรมการจะต้องเป็นผู้ซึ่งได้จดทะเบียน และรับใบอนุญาตมาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันเลือกตั้งนายกหรือกรรมการ

**มาตรา 18** การเลือกตั้งนายกและกรรมการตามมาตรา 14 ทนายความต้องมาใช้สิทธิด้วยตนเองโดยการลงคะแนนลับ ทนายความที่มีสำนักงานอยู่ ณ จังหวัดใด ให้ออกเสียงลงคะแนนที่จังหวัดนั้น หรือจะไปออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมใหญ่ก็ได้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งนายกและกรรมการ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับ

**มาตรา 19** ให้คณะกรรมการมรยาททนายความ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งนายกและกรรมการให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับ

**มาตรา 20** เมื่อมีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการ นายก หรือกรรมการคนใดคนหนึ่งกระทำความผิดวุฒิประสงค์ของสภาพทนายความหรือกระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียอย่างร้ายแรงแก่สภาพทนายความ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการ นายก หรือกรรมการคนนั้นออกจากตำแหน่งได้

ในกรณีที่รัฐมนตรีจะมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้แทนกระทรวงยุติธรรมหนึ่งคน ผู้แทนเนติบัณฑิตยสภา ซึ่งเป็นข้าราชการอัยการหนึ่งคนและซึ่งเป็นทนายความหนึ่งคนกับทนายความอื่นอีกสี่คนเป็นคณะกรรมการสอบสวนคณะกรรมการสอบสวนต้องรีบทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แล้วเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

**มาตรา 21** นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ นายกหรือกรรมการ ซึ่งได้รับเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเป็นการเฉพาะตัว เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกหรือกรรมการตามมาตรา 17 วรรคสอง
- (4) รัฐมนตรีมีคำสั่งให้ออกจากตำแหน่งเป็นการเฉพาะตัวตามมาตรา 20
- (5) ขาดจากการเป็นทนายความตามมาตรา 44
- (6) เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (7) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย หรือ
- (8) ต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

**มาตรา 22** ในกรณีที่คณะกรรมการทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งและยังไม่มี การเลือกตั้ง คณะกรรมการใหม่ ให้คณะกรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน จนกว่าคณะกรรมการใหม่จะ เข้ารับหน้าที่เว้นแต่กรณีที่รัฐมนตรีมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 20 ให้คณะกรรมการ มรรยาททนายความปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งนั้นไปพลางก่อนจนกว่า คณะกรรมการใหม่จะเข้ารับหน้าที่ โดยให้ประธานคณะกรรมการมรรยาททนายความปฏิบัติหน้าที่ นายก

ในการปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนระหว่างที่คณะกรรมการใหม่ยังไม่ได้เข้ารับหน้าที่ คณะกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งหรือคณะกรรมการมรรยาททนายความแล้วแต่กรณี มีอำนาจหน้าที่ ตามมาตรา 27 (1) เฉพาะกิจการที่มีลักษณะต่อเนื่องและเท่าที่จำเป็น เพื่อให้งานประจำของ คณะกรรมการดำเนินไปได้โดยไม่เป็นที่เสียหายหรือหยุดชะงัก กับจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการ ใหม่ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการเดิมนั้นพ้นจากตำแหน่ง โดยจะแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการขึ้นเพื่อช่วยเหลือจัดการเลือกตั้งดังกล่าวด้วยก็ได้

**มาตรา 23** เมื่อนายกหรือกรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้ เลือกตั้งนายกหรือกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนายกหรือ กรรมการนั้นว่างลง เว้นแต่วาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ให้ผู้ซึ่งเป็นนายกหรือกรรมการซึ่งได้รับเลือกตั้งแทนนั้น อยู่ในตำแหน่งตามวาระของ นายกหรือกรรมการซึ่งตนแทน

**มาตรา 24** การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ กรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นายกหรือผู้รักษาการแทนเป็นประธานในที่ประชุม มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียง เท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

**มาตรา 25** ในกรณีที่นายกพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือนายกไม่อยู่ หรือไม่สามาร uthปฏิบัติหน้าที่ได้ให้อุปนายกเป็นผู้รักษาการแทน ถ้าอุปนายกพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือ อุปนายกไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ รักษาการแทน

**มาตรา 26** สภานายกพิเศษหรือผู้แทนจะเข้าฟังการประชุมและชี้แจงแสดงความเห็นใน ที่ประชุมคณะกรรมการ หรือจะส่งความเห็นเป็นหนังสือไปยังสภานายกความในเรื่องใดๆ ก็ได้แต่ ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

**มาตรา 27** ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) บริหารกิจการของสภานายความตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในมาตรา 7
- (2) แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อทำการหรือพิจารณาเรื่องต่างๆ อันอยู่ในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ของสภานายความ เว้นแต่กิจการซึ่งมีลักษณะ หรือสภาพที่ไม่อาจมอบหมายให้กระทำการแทนกันได้
- (3) ออกข้อบังคับสภานายความเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และข้อบังคับว่าด้วย
  - (ก) การเป็นสมาชิกและการขาดจากสมาชิกของสภานายความ
  - (ข) การเรียกเก็บและชำระค่าบำรุงและค่าธรรมเนียมต่างๆ
  - (ค) การแจ้งย้ายสำ นักงานของทนายความ
  - (ง) การประชุมคณะกรรมการและคณะกรรมการ
  - (จ) เรื่องอื่นๆ อันอยู่ในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ของสภานายความ หรืออยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภานายความตามกฎหมายอื่นรวมทั้งการแต่งตั้งการบังคับบัญชาการรักษาวินัย และการออกจากตำแหน่งของพนักงานสภานายความ

**มาตรา 28** ข้อบังคับนั้นเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภานายกพิเศษและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

**มาตรา 29** ให้นายกเสนอร่างข้อบังคับต่อสภานายกพิเศษโดยไม่ชักช้า สภานายกพิเศษอาจยับยั้งร่างข้อบังคับนั้นได้พร้อมทั้งแสดงเหตุผลโดยแจ้งชัด ในกรณีที่มีได้มีการยับยั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับที่นายกเสนอให้ถือว่าสภานายกพิเศษให้ความเห็นชอบในร่างข้อบังคับนั้น

**มาตรา 30** ถ้าสภานายกพิเศษยับยั้งร่างข้อบังคับใด ให้คณะกรรมการประชุมพิจารณาอีกครั้งหนึ่งโดยพิจารณาเหตุผลของสภานายกพิเศษประกอบด้วย ในการประชุมนั้น ถ้ามีเสียงยืนยันถึงสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งคณะ ให้นายกเสนอร่างข้อบังคับนั้นต่อสภานายกพิเศษอีกครั้งหนึ่ง ถ้าสภานายกพิเศษไม่ให้ความเห็นชอบในร่างข้อบังคับหรือไม่คืนร่างข้อบังคับนั้นมาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับที่นายกเสนอให้นายกดำเนินการประกาศใช้ข้อบังคับนั้นในราชกิจจานุเบกษาต่อไปได้

**มาตรา 31** ทนายความไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนมีสิทธิเสนอขอให้คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขข้อบังคับได้

**มาตรา 32** ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้นายกมีอำนาจกระทำการแทนสหภาพนายควม แต่นายก จะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการอื่นกระทำการแทนตนเฉพาะในกิจการใดก็ได้

#### **หมวด 4 การขอตระเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นนายควม**

**มาตรา 33** ห้ามมิให้ผู้ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือผู้ซึ่งขาดจากการเป็นนายควมหรือต้องห้ามทำการเป็นนายควมว่าความในศาล หรือแต่งฟ้องคำให้การฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก่ฎีกา คำร้องหรือคำ แกลงอันเกี่ยวแก่การพิจารณาดีในศาลให้แก่บุคคลอื่น ทั้งนี้เว้นแต่จะได้กระทำในฐานะเป็นข้าราชการผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ องค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่หรือมีอำนาจหน้าที่กระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความหรือกฎหมายอื่น

**มาตรา 34** การขอตระเบียนและรับใบอนุญาต การรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการขอบอกเลิกจากการเป็นนายควมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

**มาตรา 35** ผู้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำ ขอตระเบียนและรับใบอนุญาต
- (3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาทางนิติศาสตร์หรือประกาศนียบัตรในวิชานิติศาสตร์ ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรืออนุปริญญาจากสถาบันการศึกษา ซึ่งสหภาพนายควมเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้น มีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรควรเป็นนายควมได้ และเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- (4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีและไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต
- (5) ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- (6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- (7) ไม่เป็นบุคคลผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ล้มละลาย
- (8) ไม่เป็นโรคติดต่อซึ่งเป็นที่ยกเว้นแก่สังคม
- (9) ไม่เป็นผู้มีกายพิการหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพนายควม



(10) ไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำ เว้นแต่ข้าราชการการเมือง

(11) ไม่เป็นผู้ต้องห้ามมิให้ยื่นคำ ขอดจดทะเบียนและรับใบอนุญาตตามมาตรา 71

**มาตรา 36** ภายใต้บังคับมาตรา 38 เมื่อคณะกรรมการได้รับคำขอดจดทะเบียนและรับใบอนุญาตแล้วเห็นว่าผู้ยื่นคำขอมีคุณสมบัติตามมาตรา 35 ให้คณะกรรมการพิจารณารับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอโดยเร็ว

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ยื่นคำขอ คณะกรรมการต้องแสดง เหตุผลของการไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตดังกล่าวไว้โดย ชัดแจ้ง ในกรณีเช่นนี้ผู้ยื่นคำขอมีสติอิทธิพลต่อการไม่รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตของสภា ทยความต่อสภานายกพิเศษได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ

คำวินิจฉัยของสภานายกพิเศษให้เป็นที่สุด

**มาตรา 37** ให้ผู้ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความ หรือผู้ได้รับการต่ออายุ ใบอนุญาตแล้วเป็นสมาชิกสภาทนายความ

**มาตรา 38** ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอดจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความเป็นผู้ที่ ไม่เคยเป็นทนายความ หรือไม่เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษา ตุลาการศาลทหาร พนักงานอัยการ อัยการทหารหรือทนายความตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารมาก่อน คณะกรรมการจะรับ จดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้ก็ต่อเมื่อผู้ยื่นคำขอได้ผ่านการฝึกอบรมมรรยาททนายความ หลักปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความและการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายแล้ว เว้นแต่ผู้ยื่นคำขอจะ ได้ผ่านการฝึกหัดงานในสำนักงานทนายความมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

เมื่อเห็นเป็นการสมควร คณะกรรมการจะสั่งยกเว้นให้ผู้ยื่นคำขอดจดทะเบียนและ รับใบอนุญาตซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในข้อบังคับไม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมตามวรรคหนึ่ง ก็ได้

การฝึกอบรมตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักสูตร วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนดใน ข้อบังคับ

**มาตรา 39** ใบอนุญาตให้มีอายุใช้ได้เป็นเวลาสองปีนับแต่วันออกใบอนุญาต เว้นแต่ ใบอนุญาตประเภทที่เสียค่าธรรมเนียมในอัตราตลอดชีพให้มีอายุตลอดชีพของผู้ได้รับใบอนุญาต

ทนายความผู้ใดที่ใบอนุญาตมีอายุใช้ได้เป็นเวลาสองปี หากประสงค์จะทำการเป็น ทนายความต่อไป ให้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตภายในเก้าสิบวันก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุการต่อ อายุใบอนุญาตคราวหนึ่งให้ใช้ได้สองปีนับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่ต่ออายุใบอนุญาตให้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา 36 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลมและคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของสภานายกพิเศษให้เป็นที่สุด

**มาตรา 40** ทนายความที่ขาดต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา 39 วรรคสอง มีสิทธิได้รับการต่ออายุใบอนุญาต หากได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตภายในเวลาไม่เกินหกสิบวัน นับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุและยอมชำระเงินค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละสิบของค่าธรรมเนียมสำหรับใบอนุญาตนั้น

**มาตรา 41** ใบอนุญาตให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในข้อบังคับโดยอย่างน้อยต้องมีชื่อ วัน เดือน ปี เกิด ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ที่ตั้งสำนักงาน รูปถ่ายของผู้ถือใบอนุญาต เลขหมายใบอนุญาต วันออกใบอนุญาต และวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ

ในกรณีที่ใบอนุญาตสูญหายหรือชำรุดเสียหายในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบการสูญหายหรือชำรุดเสียหาย

**มาตรา 42** ทนายความต้องมีสำนักงานที่จดทะเบียนเพียงแห่งเดียวตามที่ระบุไว้ในคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตหรือตามที่ได้แจ้งย้ายสำนักงานต่อนายทะเบียนทนายความในภายหลัง

ให้นายทะเบียนทนายความจดทะเบียนสำนักงานทนายความตามวรรคหนึ่งไว้ในทะเบียนทนายความ

**มาตรา 43** เมื่อปรากฏต่อคณะกรรมการว่า ทนายความผู้ใดเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 35 ไม่ว่าจะขาดคุณสมบัติก่อนหรือหลังจากจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้ทนายความผู้นั้นพ้นสภาพการเป็นทนายความ และให้คณะกรรมการจำ หน่ายชื่อทนายความผู้นั้นออกจากทะเบียนทนายความ

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ทนายความผู้ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดหลังจากทนายความผู้นั้นได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตแล้ว

เมื่อมีการจำหน่ายชื่อทนายความออกจากทะเบียนทนายความตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา 36 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลมและคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของสภานายกพิเศษให้เป็นที่สุด

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 70 มาใช้บังคับแก่การจำหน่ายชื่อทนายความออกจากทะเบียนทนายความตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

**มาตรา 44** ทนายความขาดจากการเป็นทนายความ เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ขอบอกเลิกจากการเป็นทนายความ

- (3) ขาดข้อใบอนุญาตตามมาตรา 39 วรรคสอง
- (4) ถูกจำ หมายชื่อออกจากทะเบียนนายความตามมาตรา 43 หรือ
- (5) ถูกลบชื่อออกจากทะเบียนนายความตามมาตรา 66 มาตรา 67 มาตรา 68 หรือ  
มาตรา 69

### หมวด 5 การประชุมใหญ่ของสภานายความ

**มาตรา 45** การประชุมใหญ่ของสภานายความ ได้แก่ การประชุมใหญ่สามัญประจำปี และการประชุมใหญ่วิสามัญ

**มาตรา 46** คณะกรรมการต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนเมษายนของทุกปี

**มาตรา 47** เมื่อมีเหตุอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญเมื่อใดก็ได้

เมื่อสมาชิกมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนเข้าชื่อร้องขอเป็นหนังสือให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญ คณะกรรมการต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ เว้นแต่คณะกรรมการเห็นว่าเรื่องที่ขอให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อพิจารณานั้นเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับสภานายความ หรือไม่มีเหตุอันสมควรที่จะได้รับการพิจารณา โดยที่ประชุมใหญ่ของสภานายความ

หนังสือร้องขอตามวรรคสองให้ระบุโดยชัดแจ้งว่าประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องใดและด้วยเหตุอันสมควรอย่างไร

**มาตรา 48** ในกรณีที่คณะกรรมการไม่จัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญเมื่อคณะกรรมการ ได้รับคำร้องขอตามมาตรา 47 วรรคสอง คณะกรรมการต้องแจ้งเหตุผลของการไม่จัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญดังกล่าวโดยชัดแจ้งไปยังสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ซึ่งร่วมเข้าชื่อร้องขอภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำ ร้องขอ ในกรณีเช่นนี้สมาชิกผู้ร่วมเข้าชื่อร้องขอนั้นทั้งหมด มีสิทธิร่วมเข้าชื่อคัดค้านการไม่จัดการประชุมใหญ่วิสามัญนั้นต่อสภานายกพิเศษได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ

คำวินิจฉัยของสภานายกพิเศษให้เป็นที่สุดและในกรณีที่สภานายกพิเศษมีคำวินิจฉัยเห็นชอบด้วยกับคำคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำวินิจฉัยจากสภานายกพิเศษ

**มาตรา 49** ในการประชุมใหญ่ของสหภาพนายทนายความ ต้องมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมด้วยตนเองไม่น้อยกว่าสามร้อยคนจึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าการประชุมคราวใด นายกไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้อุปนายกเป็นประธานในที่ประชุม ถ้านายกและอุปนายกไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้สมาชิกที่มาประชุมเลือกสมาชิกคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมเฉพาะการประชุมคราวนั้น

มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

**มาตรา 50** ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้การประชุมใหญ่ของสหภาพนายทนายความให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับ

## หมวด 6 มรรยาทนายทนายความ

**มาตรา 51** ทนายความต้องประพฤติตนตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายทนายความ การกำหนดมรรยาทนายทนายความให้สหภาพนายทนายความตราเป็นข้อบังคับ

ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่สหภาพนายทนายความตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาทนายทนายความ

**มาตรา 52** โทษผิดมรรยาทนายทนายความมี 3 สถาน คือ

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกินสามปี หรือ
- (3) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ

ในกรณีประพฤติผิดมรรยาทนายทนายความเล็กน้อยและเป็นการผิดครั้งแรกถ้าผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ ตามมาตรา 66 มาตรา 67 หรือมาตรา 68 แล้วแต่กรณีเห็นว่ามิเหตุอันควรลงโทษจะงดโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้

**มาตรา 53** ข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายทนายความ ต้องประกอบด้วยข้อกำหนดดังต่อไปนี้

- (1) มรรยาทของทนายความต่อศาลและในศาล
- (2) มรรยาทของทนายความต่อตัวความ
- (3) มรรยาทของทนายความต่อทนายความด้วยกัน
- (4) มรรยาทของทนายความต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี
- (5) มรรยาทเกี่ยวกับความประพฤติของทนายความ
- (6) การแต่งกายของทนายความ และ

(7) การปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาททนายความคณะกรรมการหรือ  
สภานายกพิเศษ แล้วแต่กรณี

#### หมวด 7 คณะกรรมการมรรยาททนายความ

**มาตรา 54** ให้มีคณะกรรมการมรรยาททนายความประกอบด้วย ประธานกรรมการ  
รองประธานกรรมการ และกรรมการมรรยาททนายความอื่นอีกไม่น้อยกว่าเจ็ดคนตามจำนวนที่  
คณะกรรมการกำหนดให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการมรรยาททนายความจากทนายความซึ่งมี  
คุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) เป็นทนายความมาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี
- (2) ไม่เคยถูกลงโทษฐานประพฤติผิดมรรยาททนายความ หรือถูกจำหน่ายชื่อออกจาก  
ทะเบียนทนายความ

**มาตรา 55** การแต่งตั้งกรรมการมรรยาททนายความตามมาตรา 54 จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อ  
ได้รับความเห็นชอบของสภานายกพิเศษ

**มาตรา 56** ให้นายกจัดการแต่งตั้งกรรมการมรรยาททนายความตามมาตรา 54 ต่อ  
สภานายกพิเศษโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่สภานายกพิเศษไม่แจ้งผลการพิจารณาให้ความเห็นชอบ  
กลับมายังนายกภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการแต่งตั้ง ให้ถือว่าสภานายกพิเศษให้ความ  
เห็นชอบในการแต่งตั้งนั้น

ในกรณีที่สภานายกพิเศษแจ้งกลับมายังนายกภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ว่า  
ไม่ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะกรรมการมรรยาททนายความหรือกรรมการมรรยาท  
ทนายความคนใดคนหนึ่ง ให้คณะกรรมการพิจารณาการแต่งตั้งนั้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ถ้า  
คณะกรรมการลงมติยืนยันการแต่งตั้งเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวน  
กรรมการทั้งคณะ ให้นายกจัดการแต่งตั้งนั้นต่อสภานายกพิเศษ ถ้าสภานายกพิเศษไม่ให้ความ  
เห็นชอบหรือไม่แจ้งกลับมายังนายกในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งจากนายกให้นายกดำเนินการ  
แต่งตั้งคณะกรรมการมรรยาททนายความ หรือกรรมการคนนั้นได้

**มาตรา 57** ประธานกรรมการมรรยาททนายความ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการพิจารณา  
คดีมรรยาททนายความให้เป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม และมีอำนาจหน้าที่อื่นๆ ตามที่กำหนด  
ในพระราชบัญญัตินี้หรือในข้อบังคับ

เมื่อประธานกรรมการมรรยาททนายความไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รอง  
ประธานกรรมการมรรยาททนายความปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการมรรยาททนายความ  
ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการมรรยาททนายความไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติ

หน้าที่ได้ให้กรรมการที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากประธานกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการมรรยาทนายความ

**มาตรา 58** กรรมการมรรยาทนายความมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินกว่าสองวาระติดต่อกันมิได้

ถ้าตำแหน่งว่างลงก่อนถึงกำหนดวาระ ให้คณะกรรมการดำเนินการแต่งตั้งซ่อม เว้นแต่วาระการอยู่ในตำแหน่งของกรรมการมรรยาทนายความจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน คณะกรรมการจะไม่ดำเนินการแต่งตั้งซ่อมก็ได้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา 55 และมาตรา 56 มาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งซ่อมโดยอนุโลม

กรรมการมรรยาทนายความซึ่งได้รับแต่งตั้งซ่อมให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงวาระของผู้ที่ตนแทน

**มาตรา 59** ในกรณีที่คณะกรรมการมรรยาทนายความพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ และยังไม่มี การแต่งตั้งคณะกรรมการมรรยาทนายความใหม่ ให้คณะกรรมการมรรยาทนายความนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าคณะกรรมการมรรยาทนายความคณะใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการมรรยาทนายความใหม่ภายในหกสิบวันนับตั้งแต่วันที่คณะกรรมการมรรยาทนายความคณะเก่าพ้นจากตำแหน่ง

**มาตรา 60** กรรมการมรรยาทนายความพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ครบวาระ
- (2) ตาย
- (3) ลาออก
- (4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 54 วรรคสอง หรือ
- (5) ขาดจากการเป็นทนายความตามมาตรา 44

**มาตรา 61** ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้กรรมการมรรยาทนายความเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่กรรมการมรรยาทนายความด้วยโดยอนุโลม

**มาตรา 62** คณะกรรมการมรรยาทนายความมีอำนาจแต่งตั้ง ทนายความคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นอนุกรรมการหรือคณะทำงาน ให้กระทำการใดกิจการหนึ่งในขอบอำนาจของคณะกรรมการมรรยาทนายความ เว้นแต่การวินิจฉัยชี้ขาดคดีมรรยาทนายความ

**มาตรา 63** ในการพิจารณาคดีมรรยาทนายความ ต้องมีกรรมการมรรยาทนายความมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดของคณะกรรมการมรรยาทนายความ จึงจะเป็นองค์ประชุม

ภายใต้บังคับมาตรา 64 วรรคสาม และมาตรา 69 วรรคสาม การประชุมปรึกษา หรือการวินิจฉัยชี้ขาดคดีมรรยาทนายความของคณะกรรมการมรรยาทนายความให้ถือตามเสียงข้างมาก แต่กรรมการมรรยาทนายความฝ่ายข้างน้อยมีสิทธิทำ ความเห็นแย้งได้

**มาตรา 64** บุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือทนายความมีสิทธิกล่าวหาทนายความว่าประพฤติผิดมรรยาทนายความ โดยทำคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความ

สิทธิกล่าวหาทนายความตามวรรคหนึ่งเป็นอันสิ้นสุดลง เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ที่มีสิทธิกล่าวหาหรือรู้เรื่องการประพฤติผิดมรรยาทนายความ และเมื่อรู้ตัวผู้ประพฤติผิดแต่ต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันประพฤติผิดมรรยาทนายความ

การถอนคำ กล่าวหาที่ได้ยื่นตามวรรคหนึ่ง จะเป็นเหตุให้คดีมรรยาทนายความระงับก็ต่อเมื่อคณะกรรมการมรรยาทนายความ มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการมรรยาทนายความที่มาประชุม อนุญาตให้ผู้กล่าวหาถอนคำ กล่าวหาได้

**มาตรา 65** เมื่อได้รับคำ กล่าวหาตามมาตรา 64 วรรคหนึ่ง หรือเมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาทนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาทนายความผู้ใด ให้คณะกรรมการมรรยาทนายความแต่งตั้งทนายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวน เพื่อการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ และมีหนังสือแจ้งให้บุคคลใดๆ ส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนได้

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้เสนอเรื่องต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความเพื่อพิจารณาสั่งการตามมาตรา 66 ต่อไป

**มาตรา 66** ในการพิจารณาคดีมรรยาทนายความ คณะกรรมการมรรยาทนายความมีอำนาจสั่งจำคุกคดี สั่งยกคำกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือคำ เนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52

**มาตรา 67** ในกรณีที่คณะกรรมการมรรยาทนายความมีคำสั่งตามมาตรา 66 ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความส่งสำนวนคดีมรรยาทนายความนั้น ไปยังนายภายในสามสิบวันนับแต่วันมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้คณะกรรมการทำการพิจารณาและจะสั่งยื่น แก่ หรือกลับคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาทนายความรวมทั้งสั่งลงโทษหรือคำ เนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 ตามที่เห็นสมควรได้ และก่อนที่จะมีคำสั่งดังกล่าว คณะกรรมการอาจสั่งให้คณะกรรมการมรรยาทนายความทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

เมื่อนายกได้รับสำนวนคดีมรยาทนายความตามวรรคหนึ่งแล้ว หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยและแจ้งคำวินิจฉัยมายังประธานกรรมการมรยาทนายความภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับสำนวน ให้ถือว่าคณะกรรมการมีคำสั่งยืนตามคำสั่งของคณะกรรมการมรยาทนายความ เว้นแต่กรณีที่มีการสอบสวนเพิ่มเติมระยะเวลาหกสิบวันให้นับตั้งแต่วันที่ได้รับการสอบสวนเพิ่มเติม

คำสั่งของคณะกรรมการที่ยืนตามให้จำหน่ายคดี หรือยกคำกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสองให้เป็นที่สุด

**มาตรา 68** ทนายความซึ่งถูกสั่งลงโทษหรือคำ เนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 อาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อสภานายกพิเศษได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้สภานายกพิเศษทำการพิจารณาและมีคำสั่ง และให้นำบทบัญญัติในมาตรา 67 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง มาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการมีคำสั่งของสภานายกพิเศษโดยอนุโลม

คำสั่งของสภานายกพิเศษให้เป็นที่สุด

**มาตรา 69** เมื่อทนายความผู้ใดต้องรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดเว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษให้ศาลชั้นต้นที่อ่านคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น มีหนังสือแจ้งการต้องโทษจำคุกของทนายความผู้นั้นให้ประธานกรรมการมรยาทนายความทราบ

เมื่อได้รับหนังสือแจ้งตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ประธานกรรมการมรยาทนายความเสนอเรื่องให้คณะกรรมการมรยาทนายความสั่งลบชื่อทนายความผู้นั้นออกจากทะเบียนทนายความ แต่คณะกรรมการมรยาทนายความจะไม่สั่งลบชื่อทนายความผู้นั้นออกจากทะเบียนทนายความก็ได้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าการทำความผิดของทนายความผู้นั้น ไม่เป็นการกระทำที่ชั่วร้ายไม่เป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าทนายความผู้นั้นไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต และไม่เป็นการกระทำที่เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

คำสั่งไม่ลบชื่อทนายความผู้กระทำผิดออกจากทะเบียนทนายความตามวรรคสอง ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดของคณะกรรมการมรยาทนายความ

คำสั่งลบชื่อหรือไม่ลบชื่อทนายความออกจากทะเบียนทนายความตามวรรคสอง ให้ประธานกรรมการมรยาทนายความแจ้งต่อนายกภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่ง และให้คณะกรรมการทำการพิจารณา และจะสั่งยืนหรือกลับคำสั่งของคณะกรรมการมรยาทนายความก็ได้



**มาตรา 70** เมื่อมีคำสั่งอันถึงที่สุดลงโทษนายความที่ประพฤติผิดมรรยาทนายความ หรือมีคำสั่งลบชื่อนายความออกจากทะเบียนนายความให้นายทะเบียนนายความจดแจ้งคำสั่งนั้นไว้ในทะเบียนนายความและแจ้งคำสั่งนั้นให้นายความผู้ถูกกล่าวหาและผู้กล่าวหาทราบ

ในกรณีที่คำสั่งตามวรรคหนึ่งเป็นคำสั่งห้ามทำ การเป็นนายความหรือคำสั่งลบชื่อออกจากทะเบียนนายความให้นายทะเบียนนายความแจ้งคำสั่งนั้นให้ศาลทั่วราชอาณาจักร และเนติบัณฑิตยสภาทราบด้วย

**มาตรา 71** บุคคลที่ถูกลบชื่อออกจากทะเบียนนายความจะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตอีกมิได้ เว้นแต่เวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันที่ถูกลบชื่อ

**มาตรา 72** ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้การประชุมปรึกษา การสอบสวน การพิจารณา และการวินิจฉัยชี้ขาดคดีมรรยาทนายความ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ

## หมวด 8 กองทุนสวัสดิการนายความ

**มาตรา 73** ให้มีกองทุนสวัสดิการนายความ ประกอบด้วย

- (1) เงินที่สภานายความจัดสรรให้เป็นประจำปี
- (2) ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ และ
- (3) ดอกผลของ (1) และ (2)

นายความที่ได้รับความเดือดร้อนหรือทายาทของนายความที่ถึงแก่ความตาย ซึ่งได้รับความเดือดร้อนมีสิทธิขอรับการสงเคราะห์จากเงินกองทุนสวัสดิการนายความ โดยยื่นคำขอต่อสวัสดิการสภานายความ

การสงเคราะห์ การเก็บรักษา และการจ่ายเงินสวัสดิการนายความให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ

## หมวด 9 การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

**มาตรา 74** ให้มีคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายประกอบด้วยนายก อุปนายก เลขานุการ และบุคคลอื่นอีกไม่เกินแปดคนที่คณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้ที่เป็้นนายความมาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี

ให้นายกเป็นประธานกรรมการ อุปนายกเป็นรองประธานกรรมการและเลขานุการเป็นเลขานุการ

**มาตรา 75** ให้นำบทบัญญัติมาตรา 58 และมาตรา 60 มาใช้บังคับแก่กรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายที่คณะกรรมการแต่งตั้งตามมาตรา 74 วรรคหนึ่ง โดยอนุโลม

**มาตรา 76** คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ให้การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามมาตรา 79
- (2) เก็บรักษาและจ่ายเงินกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายตามมาตรา 77
- (3) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับ

**มาตรา 77** ให้มีกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายประกอบด้วย

(1) เงินที่สภานายความจัดสรรให้เป็นประจำ ปีเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของเงินรายได้ของสภานายความตามมาตรา 9 (1) ของปีที่ล่วงมา

- (2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (3) ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ และ
- (4) ดอกผลของ (1) (2) และ (3)

**มาตรา 78** ประชาชนผู้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายต้องเป็นผู้ยากไร้และไม่ได้รับความเป็นธรรม

**มาตรา 79** การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ได้แก่

- (1) การให้คำปรึกษา หรือแนะนำ เกี่ยวกับกฎหมาย
- (2) การร่างนิติกรรมสัญญา
- (3) การจัดหาทนายความว่าต่างแก่ต่าง

คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายจะจัดให้มีทนายความประจำ

คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายเพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือดังกล่าวด้วยก็ได้ โดยให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดในข้อบังคับ

**มาตรา 80** เมื่อมีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสภานายความคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายต้องมีหนังสือแจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงเงินกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายที่ยังเหลืออยู่ บคูล และรายรับรายจ่ายของการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งมีคำรับรองของผู้สอบบัญชีสภานายความ รวมทั้งผลงานและอุปสรรคข้อขัดข้องของการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในรอบปีที่ผ่านมา

ให้ประธานกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ส่งสำเนานหนังสือแจ้งให้ที่ประชุมทราบตามวรรคหนึ่ง ไปยังรัฐมนตรีเพื่อทราบด้วย

**มาตรา 81** ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ การประชุมของ คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย การรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษา เงินกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายการดำเนินการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ

#### หมวด 10 บทกำหนดโทษ

**มาตรา 82** ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 33 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่ หมื่นบาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับ

**มาตรา 83** ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง ซึ่งให้มาเพื่อให้ ถ้อยคำ หรือให้ส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือวัตถุใดหรือมาตามหนังสือเรียกแล้วแต่ไม่ยอมให้ ถ้อยคำ โดยปราศจากเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่ง พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

#### บทเฉพาะกาล

**มาตรา 84** ให้ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความชั้นหนึ่งหรือชั้นสอง อยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตตาม พระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าใบอนุญาตเป็นทนายความนั้นๆ เป็นใบอนุญาตที่ได้ออกให้ตาม พระราชบัญญัตินี้ แต่ให้มีอายุใช้ได้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคมของปีที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้ผู้ซึ่งขาดคุณสมบัติตามมาตรา 35 (3) ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือเคยจด ทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความชั้นสองอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับมี สิทธิขอต่ออายุใบอนุญาตตามมาตรา 39 และมาตรา 40 หรือขอจดทะเบียน และรับใบอนุญาตได้ และให้ถือว่าผู้นั้นเป็นทนายความตามพระราชบัญญัตินี้

ให้นำ บทบัญญัติตามมาตรา 35 (1) (2) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) และ (11) มาใช้บังคับ แก่ทนายความตามวรรคสองด้วย

**มาตรา 85** ให้เนติบัณฑิตยสภาส่งมอบทะเบียนทนายความและบรรดาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความการต่ออายุใบอนุญาตเป็นทนายความ และการ ควบคุมมรรยาททนายความ เว้นแต่สำนวนคดีมรรยาททนายความที่ยังค้างพิจารณาอยู่ให้แก่สภา ทนายความ ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

**มาตรา 86** ให้คณะกรรมการออกข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความตามมาตรา 53 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับในระหว่างที่คณะกรรมการยังมิได้ออกข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าบทบัญญัติตามมาตรา 12 (1) (2) (3) และ (4) แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พุทธศักราช 2477 และข้อบังคับของเนติบัณฑิตยสภาว่าด้วยมรรยาทนายความและการแต่งกายของทนายความที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นเสมือนข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความตามวรรคหนึ่ง

**มาตรา 87** ให้มีคณะกรรมการมรรยาทนายความตามมาตรา 54 ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มิข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความตามมาตรา 86 วรรคหนึ่ง

ให้บรรดาคดีมรรยาทนายความที่ค้างพิจารณาอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และคดีมรรยาทนายความที่เกิดขึ้นในขณะที่ยังไม่มีคณะกรรมการมรรยาทนายความตามวรรคหนึ่ง อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยทนายความที่ใช้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าจะเสร็จการ

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัติวรรคสองให้คณะกรรมการมรรยาทนายความและบุคคล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคดีมรรยาทนายความอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือที่จะได้รับการแต่งตั้งเพื่อการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคสองมีอำนาจกระทำการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยทนายความที่ใช้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับต่อไปนี้กว่าจะเสร็จการ

**มาตรา 88** ในวาระเริ่มแรกให้รัฐมนตรีแต่งตั้งทนายความซึ่งมีคุณสมบัติของผู้สมควรรับเลือกตั้งเป็นกรรมการตามมาตรา 17 วรรคสอง จำนวนสิบห้าคน ซึ่งในจำนวนนี้ต้องเป็นกรรมการบริหารของสมาคมทนายความแห่งประเทศไทยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามเป็นคณะกรรมการตามมาตรา 14 ทั้งนี้ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

**มาตรา 89** ให้คณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา 88 เลือกและแต่งตั้งกรรมการด้วยกันเองคนหนึ่งเป็นนายกตามมาตรา 14 ทั้งนี้ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการตามมาตรา 14 ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ศิริสุทนต์

นายกรัฐมนตรี

---

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยทุนความได้ใช้บังคับมานานแล้วและมีบทบัญญัติบางประการที่สมควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อควบคุมและส่งเสริมการประกอบอาชีพทุนความ เช่น ให้มีสภาพทุนความเพื่อควบคุมมรรยาทของทุนความให้มีกองทุนสงเคราะห์ทุนความเพื่อช่วยเหลือทุนความ เป็นต้น และสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายโดยตรงเพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้สามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางและทันกับความต้องการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

**ข้อบังคับสภาพทนายความ**  
**ว่าด้วยการพิจารณาคดีมรยาททนายความ**  
**พ.ศ. 2546**

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 (3) มาตรา 72 และด้วยความเห็นชอบของ สภานายกพิเศษแห่งสภาพทนายความ ตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 คณะกรรมการสภาพทนายความออกข้อบังคับว่าด้วยการพิจารณาคดีมรยาททนายความ ดังต่อไปนี้

**ข้อ 1** ข้อบังคับนี้เรียกว่า ข้อบังคับสภาพทนายความ ว่าด้วยการพิจารณาคดีมรยาททนายความ พ.ศ. 2546

**ข้อ 2** ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป บรรดาคดีมรยาททนายความที่ยังไม่ถึงที่สุดให้ใช้ข้อบังคับนี้ แต่ไม่กระทบถึงการใดๆ ที่ได้ทำไปแล้วก่อนวันที่ข้อบังคับนี้มีผลใช้บังคับ

**ข้อ 3** ให้ยกเลิกข้อบังคับสภาพทนายความ ว่าด้วยการสอบสวนคดีมรยาททนายความ พ.ศ. 2535 และข้อบังคับสภาพทนายความ ว่าด้วยการอุทธรณ์คำสั่งคดีมรยาททนายความ พ.ศ. 2535

**ข้อ 4** วิธีการพิจารณาใดซึ่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 และข้อบังคับนี้มิได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีมรยาททนายความเท่าที่ไม่ขัดต่อระบบไต่สวน

**หมวด 1 คณะกรรมการสอบสวน**

**ข้อ 5** ทนายความที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (1) เป็นทนายความมาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี
- (2) ไม่เคยถูกลงโทษฐานประพฤติผิดมรยาททนายความ หรือถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความตามมาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528
- (3) ไม่เคยถูกจำหน่ายชื่อออกจากรายทะเบียนทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 43 เพราะเหตุขาดคุณสมบัติตามมาตรา 35 (4) (5) และ (6)

ข้อ 6 ให้คณะกรรมการมรรยาททนายความจัดให้มีการสอบสวนคดีมรรยาททนายความเป็นรายคดีไป คณะกรรมการสอบสวนที่ได้รับแต่งตั้งต้องทำการสอบสวนเฉพาะคดีนั้นๆ และพินัยที่เมื่อคดีถึงที่สุด

ข้อ 7 กรรมการสอบสวนพินัยที่เมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ขาดจากการเป็นทนายความตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

(4) ถูกกล่าวหาว่าประพฤติผิดมรรยาททนายความและประธานกรรมการมรรยาททนายความมีคำสั่งรับเป็นคำกล่าวหาแล้ว หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความกับกรรมการผู้นั้น

(5) คณะกรรมการมรรยาททนายความมีมติให้พินัยที่ด้วยคะแนนเสียงข้างมากของกรรมการมรรยาททนายความที่มาประชุม

(6) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 5

ข้อ 8 กรรมการสอบสวนอาจถูกคัดค้านได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้กล่าวหา

(2) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(3) เป็นญาติของผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใดๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น

(4) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(5) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างหรือลูกจ้างของผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(6) รู้เห็นเหตุการณ์ในเรื่องที่กล่าวหา

(7) มีประโยชน์ได้เสียในคดีที่สอบสวน

(8) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(9) มีเหตุอื่นซึ่งอาจทำให้การสอบสวนเสียความเป็นธรรม

ข้อ 9 การคัดค้านผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวน ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อกรรมการสอบสวนภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือวันทราบเหตุแห่งการคัดค้าน โดยแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในหนังสือคัดค้านด้วย

ว่าจะทำให้การสอบสวนไม่ได้ความจริงหรือเสียความเป็นธรรมอย่างไร แต่ทั้งนี้ต้องยื่นคำคัดค้านก่อนการสอบสวนเสร็จสิ้น

ให้ผู้รับคำคัดค้านตามวรรคหนึ่งส่งสำเนาคำคัดค้านด้านดังกล่าวแก่ประธานกรรมการมรรยาทนายความทันที และสำเนารวมไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ให้คณะกรรมการสอบสวนงดการสอบสวนเมื่อได้รับคำคัดค้าน จนกว่าจะได้รับคำสั่งจากประธานกรรมการมรรยาทนายความ

**ข้อ 10** ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความหรือผู้ที่ประธานกรรมการมรรยาทนายความมอบหมาย เป็นผู้พิจารณาคำคัดค้าน ในการพิจารณาคำคัดค้านดังกล่าว ผู้ถูกคัดค้านอาจทำคำชี้แจงได้ หากเห็นว่า คำคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ให้มีคำสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน และให้รับแต่งตั้งกรรมการสอบสวนแทน หากเห็นว่าคำคัดค้านไม่มีเหตุผลพอที่จะรับฟังได้ ให้ยกคำคัดค้านนั้น โดยให้แสดงเหตุผลในการพิจารณาสั่งการดังกล่าวด้วย พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้คัดค้านและคณะกรรมการสอบสวนทราบ คำสั่งเกี่ยวกับคำคัดค้านนี้ ให้เป็นที่สุด

**ข้อ 11** ในกรณีที่กรรมการสอบสวนเห็นว่า ตนเองหรือกรรมการสอบสวนอื่นมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านตามข้อ 8 ให้กรรมการสอบสวนผู้นั้นรายงานต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความ และให้นำข้อ 9 และข้อ 10 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

**ข้อ 12** การพ้นหน้าที่กรรมการสอบสวน หรือการเปลี่ยนแปลงกรรมการสอบสวน ไม่กระทบถึงการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

**ข้อ 13** คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่สอบสวนตามหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับนี้ เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานในเรื่องที่กล่าวหาและให้เกิดความเป็นธรรม

## หมวด 2 คำกล่าวหา

**ข้อ 14** คำกล่าวหาว่า ทนายความประพฤติผิดมรรยาทนายความต้องทำเป็นหนังสือ มีรายละเอียดชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของผู้กล่าวหา ข้อกล่าวหาว่าทนายความคนใดประพฤติผิดมรรยาทนายความอย่างไรและลายมือชื่อผู้กล่าวหาพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานแสดงคนที่ทางราชการออกให้ หรือสำเนาหนังสือเดินทาง สำเนาทะเบียนบ้าน หรือหนังสือรับรองการเป็นนิติบุคคล และหลักฐานประกอบการพิจารณาความผิดของผู้ถูกกล่าวหา

กรณีได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องแนบเอกสารตามวรรคหนึ่ง

**ข้อ 15** คำกล่าวหาให้ยื่นต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความ ในการนี้อาจยื่นคำกล่าวหาโดยส่งทางไปรษณีย์ก็ได้



**ข้อ 16** ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความหรือผู้ที่ประธานกรรมการมรรยาทนายความมอบหมาย ทำการตรวจสอบคำกล่าวหา หากเห็นว่าคำกล่าวหาไม่ชอบกพร่อง หรือมีข้อความที่อ่านไม่เข้าใจหรือผิดพลาดอันเห็นได้ชัดว่า เกิดจากความไม่รู้หรือความเลินเล่อ หรือยังขาดรายละเอียดตามข้อบังคับนี้ หรือรายละเอียดยังไม่ชัดเจน ประธานกรรมการมรรยาทนายความหรือผู้ที่ประธานกรรมการมรรยาทนายความมอบหมายอาจมีคำสั่งให้ผู้ยื่นคำกล่าวหา แก้ไขเพิ่มเติมคำกล่าวหาให้ถูกต้องครบถ้วน หรือให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและหลักฐานเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

**ข้อ 17** หากประธานกรรมการมรรยาทนายความหรือผู้ที่ประธานกรรมการมรรยาทนายความมอบหมายเห็นว่า คำกล่าวหาชอบด้วยกฎหมายและข้อบังคับ หรือมีเหตุอันสมควรให้มีการสอบสวนคดีมรรยาทนายความดังกล่าว ก็ให้รับเป็นคำกล่าวหา

หากประธานกรรมการมรรยาทนายความหรือผู้ที่ประธานกรรมการมรรยาทนายความมอบหมายเห็นว่า คำกล่าวหาไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือข้อบังคับ หรือสิทธิกล่าวหาสิ้นสุดลงแล้ว หรือมีเหตุอันไม่สมควรให้มีการสอบสวนคดีมรรยาทนายความก็ให้มีคำสั่งไม่รับคำกล่าวหา โดยให้แจ้งแก่ผู้กล่าวหาทราบโดยเร็วพร้อมแสดงผลแห่งการไม่รับคำกล่าวหา

**ข้อ 18** เมื่อประธานกรรมการมรรยาทนายความหรือผู้ที่ประธานกรรมการมรรยาทนายความมอบหมายมีคำสั่งรับเป็นคำกล่าวหาแล้ว ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความส่งสำเนาคำกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหา พร้อมแจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการยื่นคำแก้ข้อกล่าวหาให้ทราบด้วย

ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรรยาทนายความ

**ข้อ 19** ให้คณะกรรมการมรรยาทนายความพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนที่มีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 1 เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนเพื่อทำการสอบสวนข้อเท็จจริงแห่งคดี และให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในข้อบังคับนี้และตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ในการนี้ให้คณะกรรมการมรรยาทนายความกำหนดให้กรรมการสอบสวนคนหนึ่งคนใดทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการสอบสวน และกำหนดจังหวัดอันเป็นที่ตั้งทำการสอบสวนด้วย

ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความแจ้งคำสั่งการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา และคณะกรรมการสอบสวนทราบ

### หมวด 3 การส่งคำกล่าวหา หรือการแจ้ง

**ข้อ 20** การส่งสำเนาคำกล่าวหา หรือการแจ้งใดๆ ให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งส่งไปยังสำนักงาน หรือภูมิสำเนาของผู้ถูกกล่าวหาที่จัดแจ้งไว้ต่อนายทะเบียนทนายความโดยทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนตอบรับหรือโดยเจ้าหน้าที่ของสภาทนายความให้ถือว่าเป็นการส่งโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้ถูกกล่าวหา ยังไม่ได้รับสำเนาคำกล่าวหาหรือการแจ้งใดๆ และคณะกรรมการสอบสวนได้ตรวจสอบภูมิสำเนาของผู้ถูกกล่าวหาจากหน่วยงานราชการแล้วปรากฏว่า ภูมิสำเนาของผู้ถูกกล่าวหาได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่ได้จัดแจ้งไว้ต่อนายทะเบียนทนายความ ให้ส่งสำเนาคำกล่าวหา หรือการแจ้งใดๆ ให้แก่ ผู้ถูกกล่าวหา ณ ภูมิสำเนาที่ตรวจสอบได้ดังกล่าว

ในกรณีที่ตรวจสอบจากหน่วยงานราชการแล้ว ไม่พบภูมิสำเนาของผู้ถูกกล่าวหาให้ประกาศแจ้งคำกล่าวหา หรือการแจ้งใดๆ ณ สภาทนายความ หรือ ณ ที่ทำการสภาทนายความประจำจังหวัดที่ผู้ถูกกล่าวหาจัดแจ้งไว้ต่อนายทะเบียนทนายความ

**ข้อ 21** การส่งสำเนาคำแก้ข้อกล่าวหา การแจ้งใดๆ ให้แก่ผู้กล่าวหาซึ่งส่งไปยังภูมิสำเนาของผู้กล่าวหาที่แจ้งไว้ในคำกล่าวหาให้ถือว่าเป็นการส่งโดยชอบแล้ว

ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้กล่าวหา ยังไม่ได้รับสำเนาคำแก้ข้อกล่าวหา การแจ้งใดๆ ให้ส่งสำเนาคำแก้ข้อกล่าวหา การแจ้งใดๆ ให้แก่ผู้กล่าวหาใหม่ ณ ภูมิสำเนาที่ตรวจสอบได้จากหน่วยงานราชการ

ในกรณีที่ตรวจสอบจากหน่วยงานราชการแล้ว ไม่พบภูมิสำเนาของผู้กล่าวหา ให้ประกาศแจ้งคำแก้ข้อกล่าวหา หรือการแจ้งใดๆ ณ สภาทนายความ หรือ ณ ที่ทำการสภาทนายความประจำจังหวัดที่ผู้กล่าวหาแจ้งภูมิสำเนาไว้ในคำกล่าวหา

### หมวด 4 การสอบสวน

**ข้อ 22** ทนายความที่ถูกกล่าวหา มีสิทธิทำคำแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำกล่าวหา หรือภายในกำหนดระยะเวลาซึ่งประธานกรรมการมรรยาททนายความได้ขยายให้

**ข้อ 23** เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รับหนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ให้ประธานคณะกรรมการสอบสวนเรียกประชุมคณะกรรมการสอบสวนภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับหนังสือแต่งตั้งเพื่อพิจารณาแนวทางในการสอบสวนและกำหนดวันนัดพร้อมแล้วแจ้งให้ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา และกรรมการสอบสวนที่ไม่ได้มาร่วมประชุมทราบด้วย

**ข้อ 24** ในวันนัดพร้อม ให้คณะกรรมการสอบสวนสอบถามผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาว่ามีพยานบุคคลที่ปาก มีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด จะนำพยานดังกล่าวมาพบคณะกรรมการสอบสวนเอง หรือต้องให้คณะกรรมการสอบสวนออกหนังสือเรียกให้มา มีพยานหลักฐานอื่นใดอีก ต้องให้คณะกรรมการสอบสวนมีหนังสือเรียกพยานหลักฐานดังกล่าวจากผู้ครอบครองพยานหลักฐานดังกล่าวหรือไม่ และคาดว่าจะต้องใช้เวลาทำการสอบสวนกี่วันจึงจะแล้วเสร็จ โดยให้คณะกรรมการสอบสวนกำหนดวันนัดสอบสวนพยานผู้กล่าวหา และผู้ถูกกล่าวหาให้ครบถ้วนตามที่ทั้งสองฝ่ายได้แถลงต่อคณะกรรมการสอบสวน

**ข้อ 25** หากในวันนัดพร้อม ผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหาทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาพบคณะกรรมการสอบสวนและไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ทราบ ให้คณะกรรมการสอบสวนกำหนดวันนัดสอบสวนพยานผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาตามที่ปรากฏในสำนวน โดยแจ้งวันนัดสอบสวนให้ฝ่ายที่ไม่มาทราบ

**ข้อ 26** ในกรณีที่ผู้กล่าวหาและพยานผู้กล่าวหาไม่มาให้ทำการสอบสวนโดยคณะกรรมการสอบสวนได้ให้โอกาสพอสมควรแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนมีคำสั่งว่าผู้กล่าวหาไม่มีพยานมาให้ทำการสอบสวน และนัดสอบสวนพยานผู้ถูกกล่าวหาแล้วนัดทำความเห็นเสนอคณะกรรมการมรรยาทนายความต่อไป

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาและพยานผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ทำการสอบสวนโดยคณะกรรมการสอบสวนให้โอกาสพอสมควรแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนมีคำสั่งว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่มีพยานมาให้สอบสวน และให้กรรมการสอบสวนทำความเห็นเสนอให้คณะกรรมการมรรยาทนายความพิจารณาต่อไป

**ข้อ 27** ในกรณีที่ผู้กล่าวหาถึงแก่ความตายก่อนที่จะทำการสอบสวนผู้กล่าวหาแล้วเสร็จ ให้คณะกรรมการสอบสวนรอกการสอบสวนไปจนกว่าทายาท ผู้จัดการมรดก ผู้ปกครองทรัพย์สินมรดก หรือผู้สืบสิทธิของผู้กล่าวหาจะมีคำขอเข้ามาแทนที่ผู้กล่าวหาผู้ถึงแก่ความตาย หรือผู้มีส่วนได้เสียจะมีคำขอเข้ามา โดยมีคำขอเข้ามาเองหรือโดยที่คณะกรรมการสอบสวนมีหนังสือเรียกให้เข้ามา เนื่องจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีคำขอ คำขอเช่นนี้จะต้องยื่นภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้กล่าวหาถึงแก่ความตายหากไม่มีคำขอของบุคคลเช่นว่านั้นภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีดังกล่าว ให้คณะกรรมการสอบสวนสรุปความเห็นเสนอคณะกรรมการมรรยาทนายความเพื่อจำหน่ายคดีต่อไป

หากคณะกรรมการมรรยาทพบเห็นว่า มีพยานบุคคลอื่นที่รู้เห็นข้อเท็จจริงตามคำกล่าวหา จะมีคำสั่งให้คณะกรรมการสอบสวนนัดสอบสวนพยานบุคคลที่ปรากฏในสำนวนดังกล่าวพร้อมทั้งนัดสอบสวนพยานผู้ถูกกล่าวหาต่อไปโดยไม่จำเป็นต้องเรียกทนายทนายของผู้กล่าวหามารับมรดกความก็ได้

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการสอบสวนรวบรวมหลักฐานใบมรณะบัตรของผู้ถูกกล่าวหา และเสนอคณะกรรมการมรรยาทพบเห็นว่า เพื่อจำหน่ายคดีต่อไป

**ข้อ 28** การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนไม่จำเป็นต้องทำต่อหน้าผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา แต่คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งวันนัดสอบสวนให้ผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาทราบ

**ข้อ 29** หากคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า พยานหลักฐานที่ได้สอบสวนมาเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้แล้ว คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจสั่งให้งดการสอบสวนและนัดประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อทำความเข้าใจเสนอคณะกรรมการมรรยาทพบเห็นว่า ต่อไป

**ข้อ 30** คณะกรรมการสอบสวนอาจตรวจสอบและแสวงหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม ในการนี้ คณะกรรมการสอบสวนจะรับฟังพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานหลักฐานอื่นนอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่กรณีได้ตามที่เห็นสมควร

**ข้อ 31** ในการสอบสวนคดีมรรยาทพบเห็นว่า ให้กรรมการสอบสวนเป็นผู้ซักถามพยาน ผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาจะนำทนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้าร่วมในการสอบสวนก็ได้ แต่ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา ทนายความและที่ปรึกษาจะซักถามพยานได้เมื่อได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการสอบสวน โดยการซักถามพยาน ให้อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการสอบสวน

การใดที่ทนายความหรือที่ปรึกษาได้กระทำตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำของผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี

**ข้อ 32** ในการสอบสวนพยานบุคคล ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานเข้ามาในที่สอบสวนคราวละหนึ่งคน ห้ามพยานบุคคลซึ่งยังไม่ได้สอบสวนอยู่ในที่สอบสวน

การสอบสวนพยานบุคคล ให้คณะกรรมการสอบสวนบันทึกถ้อยคำพยาน แล้วอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือจะให้พยานอ่านเองก็ได้ เมื่อพยานรับว่าถูกต้องแล้วให้พยานผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา และคณะกรรมการสอบสวนที่มาในวันดังกล่าวลงลายมือชื่อไว้

การแก้ไขข้อความที่ได้บันทึกไว้แล้ว ให้ใช้วิธีขีดฆ่าหรือตอกเติม และให้คณะกรรมการสอบสวนลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่ง

**ข้อ 33** การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนให้กรรมการสอบสวนบันทึกลำดับเลขหมายของเอกสารหรือวัตถุ และบันทึกแยกเป็นเอกสารหรือวัตถุของผู้กล่าวหา หรือผู้ถูกกล่าวหา หรือกรรมการสอบสวน พร้อมทั้งลายมือชื่อกรรมการสอบสวน และวันที่ยื่นเอกสารหรือวัตถุดังกล่าว

เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานให้ใช้ต้นฉบับ เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดให้รับฟังสำเนาได้ ถ้าต้นฉบับเอกสารสูญหาย หรือถูกทำลาย หรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น จะใช้สำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลมาให้สอบสวนก็ได้

**ข้อ 34** พยานเอกสารซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ผู้ยื่นพยานเอกสารดังกล่าวจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยที่มีผู้แปลรับรองความถูกต้อง

**ข้อ 35** ในกรณีที่ผู้กล่าวหา หรือผู้ถูกกล่าวหาได้โต้แย้งว่าการสอบสวนไม่ชอบ ด้วยกฎหมายหรือข้อบังคับ ให้คณะกรรมการสอบสวนวินิจฉัยคำโต้แย้งดังกล่าวโดยคณะกรรมการสอบสวนจะมีคำสั่งเพิกถอนการสอบสวนที่มีการโต้แย้งหรือยกคำโต้แย้งดังกล่าวก็ได้โดยให้แสดงเหตุผลการวินิจฉัย และรวมคำโต้แย้งดังกล่าวหรือบันทึกคำโต้แย้งไว้ในรายงานการสอบสวน

**ข้อ 36** ในกรณีมีเหตุจำเป็นต้องทำการสอบสวนพยานนอกเขตจังหวัดอันเป็นที่ตั้งที่ทำการสอบสวน ให้คณะกรรมการสอบสวนขออนุมัติต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความเป็นการคราวๆ ไป

**ข้อ 37** ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นเป็นการสมควรที่ต้องทำการสอบสวนพยานบุคคลนอกเขตจังหวัดอันเป็นที่ตั้งที่ทำการสอบสวน ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งประธานกรรมการมรรยาทนายความเพื่อให้คณะกรรมการมรรยาทนายความพิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสอบสวนในจังหวัดที่จะทำการสอบสวนพยานบุคคลนั้น โดยให้คณะกรรมการสอบสวนรวบรวมสำนวนส่งแก่ประธานกรรมการมรรยาทนายความ เพื่อส่งแก่คณะอนุกรรมการสอบสวนต่อไป

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการสอบสวน และการสอบสวนในข้อบังคับนี้ ใช้กับการสอบสวนโดยคณะ อนุกรรมการสอบสวนด้วย และให้ถือว่าการสอบสวนของคณะอนุกรรมการเป็นการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนด้วย

เมื่อคณะอนุกรรมการสอบสวนได้ทำการสอบสวนพยานดังกล่าวแล้วเสร็จ ให้รวบรวมถ้อยคำสำนวนส่งประธานกรรมการมรรยาทนายความเพื่อส่งให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการต่อไป

**ข้อ 38** ให้สภานายความจ่ายค่าป่วยการ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าที่พักในการสอบสวนให้แก่คณะกรรมการสอบสวนและคณะอนุกรรมการสอบสวนตามระเบียบของสภานายความ หรือตามมติของคณะกรรมการสภานายความ

**ข้อ 39** เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วให้นัดประชุมเพื่อทำความเห็นเสนอคณะกรรมการมรรยาทนายความโดยเร็ว

ความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนต้องประกอบด้วย สรุปคำกล่าวหา คำแก้ข้อกล่าวหา ข้อเท็จจริงจากการสอบสวน โดยแสดงเหตุผลและข้อเสนอในการลงโทษ โดยให้คณะกรรมการสอบสวนที่ร่วมทำความเห็นลงลายมือชื่อไว้

**ข้อ 40** ในการสอบสวนหรือดำเนินการประชุมต้องมีกรรมการสอบสวนเกินกึ่งหนึ่ง จึงเป็นองค์คณะหรือองค์ประชุม แล้วแต่กรณี

ในการทำความเห็น ให้ถือตามเสียงข้างมากของคณะกรรมการสอบสวนที่มาร่วมประชุม ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานคณะกรรมการสอบสวนออกเสียงอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด กรรมการสอบสวนฝ่ายเสียงข้างน้อยจะทำความเห็นแย้งก็ได้

**ข้อ 41** ในกรณีที่ประธานคณะกรรมการสอบสวน หรือกรรมการสอบสวนคนหนึ่งคนใด ได้ทราบนัดประชุม หรือนัดสอบสวนโดยชอบแล้ว ไม่มาร่วมทำการสอบสวนติดต่อกันสองครั้ง โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้คณะกรรมการสอบสวนทราบ ให้กรรมการสอบสวน หรือประธานคณะกรรมการสอบสวนที่มาปฏิบัติหน้าที่มีหนังสือแจ้งเหตุดังกล่าวให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความทราบ

ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความมีหนังสือให้ประธานคณะกรรมการสอบสวน หรือกรรมการสอบสวนดังกล่าวชี้แจงแสดงเหตุผล หรือขัดข้องที่ไม่มาร่วมการสอบสวนภายในเวลาที่กำหนด เพื่อเสนอคณะกรรมการมรรยาทนายความพิจารณาและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรต่อไป

**ข้อ 42** ในวันประชุมคณะกรรมการสอบสวน วันนัดสอบสวน หรือนัดพิจารณาใดๆ ให้คณะกรรมการสอบสวนจดบันทึกในรายงานการสอบสวนไว้โดยให้กรรมการสอบสวน ผู้กล่าวหา และผู้ถูกกล่าวหาที่มาร่วมในการประชุม หรือการสอบสวนดังกล่าวลงลายมือชื่อไว้ทุกครั้ง รายงานการสอบสวนต้องมีรายการต่อไปนี้

- (1) เลขคดี
- (2) ชื่อผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา
- (3) วัน เวลา และสถานที่ที่คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวน

(4) ข้อความโดยย่อเกี่ยวกับเรื่องที่กระทำและรายการข้อสำคัญอื่นๆ เช่น ข้อแถลงของผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสอบสวน เป็นต้น

**ข้อ 43** ในกรณีที่ผู้ใดไม่อาจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย หรือข้อบังคับนี้ เพราะมีเหตุการณ์ที่จำเป็นอันมิได้เกิดขึ้นจากความผิดของผู้นั้น ถ้าผู้นั้นมีคำขอต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความหรือคณะกรรมการสอบสวน แล้วแต่กรณี อาจขยายระยะเวลาดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ต้องยื่นคำขอภายในสิบห้าวันนับแต่เหตุการณ์เช่นนั้นได้สิ้นสุดลง

#### หมวด 5 การพิจารณาของคณะกรรมการมรรยาทนายความ

**ข้อ 44** ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความจ่ายสำนวนคดีมรรยาทนายความที่คณะกรรมการสอบสวนได้ทำการสอบสวนและทำความเห็นแล้วให้แก่กรรมการมรรยาทนายความคนหนึ่งคนใดเพื่อทำการตรวจสอบและทำความเห็น

เมื่อผู้ตรวจสอบสำนวนทำความเห็นแล้ว ให้นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการมรรยาทนายความ เพื่อพิจารณาตามข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยการประชุมคณะกรรมการมรรยาทนายความ

**ข้อ 45** ในกรณีที่ผู้กล่าวหาได้ยื่นคำร้องขอถอนคำกล่าวหาให้คณะกรรมการมรรยาทนายความพิจารณาคำร้องขอถอนคำกล่าวหาเสียก่อนว่าจะอนุญาตหรือไม่

**ข้อ 46** ในกรณีที่คณะกรรมการมรรยาทนายความเห็นว่าการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนยังไม่เพียงพอ หรือมีพยานหลักฐานอื่นที่ต้องทำการสอบสวน คณะกรรมการมรรยาทนายความมีอำนาจเพิกถอนการสอบสวนดังกล่าวและย้อนสำนวนให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้ถูกต้องหรือสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้

หากคณะกรรมการมรรยาทนายความเห็นว่า ข้อเท็จจริงในสำนวนเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้แล้ว ให้คณะกรรมการมรรยาทนายความพิจารณาคดีต่อไป ในการนี้คณะกรรมการมรรยาทนายความอาจมีคำสั่งให้จำนายคดี ยกคำกล่าวหา หรือลงโทษผู้ถูกกล่าวหาตามรูปคดี

**ข้อ 47** เมื่อคณะกรรมการมรรยาทนายความมีมติตามข้อ 46 วรรคสองแล้ว ให้ส่งสำนวนพร้อมคำสั่งดังกล่าวให้คณะกรรมการสภาพทนายความพิจารณาต่อไป

### หมวด 6 การพิจารณาของคณะกรรมการสภาพนายความ

ข้อ 48 ให้นำข้อบังคับ ข้อ 44 ถึง 46 มาใช้บังคับในการพิจารณาคดีมรรยาทนายความของคณะกรรมการสภาพนายความโดยอนุโลม

ข้อ 49 เมื่อคณะกรรมการสภาพนายความมีคำสั่งแล้ว ให้นำยศสภาพนายความแจ้งคำสั่งพร้อมส่งสำนวนคดีขึ้นประธานกรรมการมรรยาทนายความ

ข้อ 50 ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความมีหนังสือแจ้งคำสั่งของคณะกรรมการสภาพนายความให้ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาและคณะกรรมการสอบสวนทราบ

ข้อ 51 เมื่อคดีถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความแจ้งแก่นายทะเบียนนายความเพื่อบันทึกไว้ในประวัติทนายความ

### หมวด 7 การอุทธรณ์

ข้อ 52 ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถูกลงโทษตามมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 อาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อสภานายกพิเศษแห่งสภาพนายความภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

ข้อ 53 อุทธรณ์ตามข้อ 52 ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ถูกกล่าวหาประกอบด้วยสรุปคำกล่าวหา คำแก้ข้อกล่าวหา ผลการพิจารณาของคณะกรรมการสภาพนายความ รายละเอียดการโต้แย้งคำสั่ง ตลอดจนความประสงค์ของการอุทธรณ์คำสั่งด้วย

ข้อ 54 การยื่นอุทธรณ์คำสั่งให้ยื่นต่อประธานกรรมการมรรยาทนายความ ในการนี้อาจยื่นโดยส่งทางไปรษณีย์ก็ได้

ข้อ 55 ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความพิจารณาคำอุทธรณ์ หากเห็นว่า มีข้อความที่อ่านไม่เข้าใจ ฟุ่มเฟือย เสียดสี ไม่สุภาพ หรือบกพร่อง มีอำนาจสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาขึ้นอุทธรณ์ฉบับใหม่ หรือแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือประธานกรรมการมรรยาทนายความเห็นว่าอุทธรณ์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้มีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์หากมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์และผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งคำสั่งภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งให้รวบรวมถ้อยคำสำนวนส่งสภานายกพิเศษแห่งสภาพนายความพิจารณาต่อไป

ข้อ 56 เมื่อประธานกรรมการมรรยาทนายความเห็นว่า คำอุทธรณ์ชอบด้วยกฎหมาย และยื่นภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือภายในระยะเวลาที่ประธานกรรมการมรรยาทนายความมีคำสั่งอนุญาตแล้ว ให้มีคำสั่งรับอุทธรณ์และให้รวบรวมถ้อยคำสำนวนส่งให้สภานายกพิเศษแห่งสภาพนายความพิจารณาโดยด่วน



ข้อ 57 ในกรณีคดีถึงที่สุดโดยสภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความมีคำสั่งลงโทษ ให้  
นายทะเบียนทนายความแจ้งผลคำสั่งลงโทษให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบพร้อมแจ้งสิทธิในการฟ้องร้องต่อ  
ศาลปกครองภายในเก้าสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งด้วย

ประกาศ ณ วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2546

ศักดิ์ กอแสงเรือง

นายกสภาทนายความ

## ข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยมรรยาทนายความ พ.ศ. 2529

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 (3) (จ) และมาตรา 51 และด้วยความเห็นชอบของ  
สภานายกพิเศษแห่งสภาพนายความตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528  
คณะกรรมการสภาพนายความออกข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความไว้ดังต่อไปนี้

### หมวด 1

#### บททั่วไป

**ข้อ 1** ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยมรรยาทนายความ พ.ศ. 2529”

**ข้อ 2** ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

**ข้อ 3** ให้ยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยมรรยาทนายความและการแต่งกายของทนายความ  
ตามข้อบังคับของเนติบัณฑิตยสภา และตามบทกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ข้อบังคับนี้ใช้  
บังคับ

**ข้อ 4** ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งดังจะกล่าว  
ต่อไปนี้ ให้ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาทนายความ

### หมวด 2

#### มรรยาทต่อศาลและในศาล

**ข้อ 5** ไม่รับหน้าที่เมื่อผู้พิพากษาได้ขอแรงให้เป็นทนายความแก้ต่างในคดีอาญา เว้นแต่  
จะมีข้อแก้ตัวโดยสมควร

**ข้อ 6** ไม่เคารพยำเกรงอำนาจศาล หรือกระทำการใดอันเป็นการดูหมิ่นศาลหรือผู้  
พิพากษาในศาลหรือนอกศาล อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาลหรือผู้พิพากษา

**ข้อ 7** กล่าวความ หรือทำเอกสารหรือหลักฐานเท็จ หรือใช้กลอุบายลวงให้ศาลหลง  
หรือกระทำการใดเพื่อทราบคำสั่ง หรือคำพิพากษาของศาลที่ยังไม่เปิดเผย

**ข้อ 8** สมรู้เป็นใจโดยทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อทำพยานหลักฐานเท็จ หรือเลี้ยมสอน  
พยานให้เบิกความเท็จ หรือโดยปกปิดซ่อนนำอำพรางพยานหลักฐานใดๆ ซึ่งควรนำมาขึ้นต่อ  
ศาล หรือสัญญาจะให้สินบนแก่เจ้าพนักงาน หรือสมรู้เป็นใจในการให้สินบนแก่เจ้าพนักงาน

### หมวด 3

#### มรรยาทต่อตัวความ

**ข้อ 9** กระทำการใดอันเป็นการยุยงส่งเสริมให้มีการฟ้องร้องคดีกันในกรณีอันหามูลมิได้

**ข้อ 10** ใช้อุบายอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้ เพื่อจูงใจให้ผู้ใดมอบคดีให้ว่าต่างหรือแก้ต่าง

(1) หลอกลวงให้เขาหลงว่าคดีนั้นจะชนะ เมื่อตนรู้สึกแก้ไขว่าจะแพ้

(2) อวดอ้างว่าตนมีความรู้ยิ่งกว่าทนายความคนอื่น

(3) อวดอ้างว่าเกี่ยวเป็นสมัครพรรคพวกรู้จักคุ้นเคยกับผู้ใดอันกระทำให้เขาหลงว่าตนสามารถจะทำให้เขาได้รับผลเป็นพิเศษนอกจากทางว่าความ หรือหลอกลวงว่าจะชักนำจูงใจให้ผู้นั้นช่วยเหลือคดีในทางใดๆ ได้ หรือแอบอ้างว่าถ้าไม่ให้ตนว่าคดีนั้นจะหาหนทางให้ผู้นั้นกระทำให้คดีของเขาเป็นแพ้

**ข้อ 11** เปิดเผยความลับของลูกความที่ได้รู้ในหน้าที่ของทนายความ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากลูกความนั้นแล้ว หรือโดยอำนาจศาล

**ข้อ 12** กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้ อันอาจทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของลูกความ

(1) จงใจขาดนัด หรือทอดทิ้งคดี

(2) จงใจละเว้นหน้าที่ที่ควรกระทำอันเกี่ยวแก่การดำเนินคดีแห่งลูกความของตน หรือปิดบังข้อความที่ควรแจ้งให้ลูกความทราบ

**ข้อ 13** ได้รับปรึกษาหารือ หรือได้รู้เรื่องกรณีแห่งคดีใดโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายหนึ่งแล้วภายหลังไปรับเป็นทนายความหรือใช้ความรู้ที่ได้มานั้นช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นปรปักษ์อยู่ในกรณีเดียวกัน

**ข้อ 14** ได้รับเป็นทนายความแล้ว ภายหลังใช้อุบายด้วยประการใดๆ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร เพื่อจะให้ตนได้รับประโยชน์นอกเหนือจากที่ลูกความได้ตกลงสัญญาให้

**ข้อ 15** กระทำการใดอันเป็นการฉ้อโกง ยักยอก หรือดัดแปลงลูกความ หรือครอบครอง หรือหน่วงเหนี่ยว เงินหรือทรัพย์สินของลูกความที่ตนได้รับมาโดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องไว้นานเกินกว่าเหตุ โดยมิได้รับความยินยอมจากลูกความ เว้นแต่จะมีเหตุอันสมควร

#### หมวด 4

##### มรรยาทต่อทนายความด้วยกัน ต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี และอื่นๆ

ข้อ 16 แย่ง หรือทำการใดในลักษณะประมุขคดีที่มีทนายความอื่นว่าต่างแก้ต่างอยู่แล้ว มาว่า หรือรับ หรือสัญญาว่าจะรับว่าต่าง แก้ต่างในคดีที่รู้ว่ามีทนายความอื่นว่าอยู่แล้ว เว้นแต่

- (1) ได้รับความยินยอมจากทนายความที่ว่าความอยู่ในเรื่องนั้นแล้ว
- (2) มีเหตุผลอันควรเชื่อว่าตัวความได้ถอนทนายความคนก่อนจากการเป็นทนายความของเขาแล้ว หรือ
- (3) ทนายความผู้ว่าความในเรื่องนั้นปฏิเสธ หรือแสดงความไม่สมัครใจที่จะว่าความในคดีนั้นต่อไปแล้ว

ข้อ 17 ประกาศโฆษณา หรือยอมให้ผู้อื่นประกาศโฆษณาใดๆ ดังต่อไปนี้

- (1) อัตราค่าจ้างว่าความ หรือแจ้งว่าไม่เรียกร้อยค่าจ้างว่าความ เว้นแต่การประกาศโฆษณาของทนายความเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายซึ่งดำเนินการโดยสภาทนายความเอง หรือโดยสถาบัน สมาคม องค์การ หรือส่วนราชการใดที่เกี่ยวข้อง หรือ
- (2) ชื่อ คุณวุฒิ ตำแหน่ง ถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงาน อันเป็นไปในทางโอ้อวดเป็นเชิงชักชวน

ให้ผู้มีอรรถคดีมาหาเพื่อเป็นทนายความว่าต่าง หรือแก้ต่างให้ เว้นแต่การแสดงชื่อคุณวุฒิ หรืออื่นๆ ดังกล่าวตามสมควรโดยสุภาพ

ข้อ 18 ประกอบอาชีพ ดำเนินธุรกิจ หรือประพฤติดนอันเป็นการฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดี หรือเป็นการเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีและเกียรติคุณของทนายความ

ข้อ 19 ยินยอมตกลง หรือให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้ค่านายหน้าหรือบำเหน็จรางวัลใดๆ ด้วยทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ แก่ผู้ที่หาคดีความหรือนำคดีความมาให้ หรือมีคนประจำสำนักงานดำเนินการจัดหาคดีความมาให้ว่า โดยทนายความผู้นั้นคิดค่าส่วนลดของค่าจ้างให้ หรือให้เงินเดือน หรือเงินจำนวนหนึ่งจำนวนใด หรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างใดๆ แก่ผู้ที่หาคดีความมาให้นั้น แม้บุคคลผู้หาคดีความมาให้โดยลักษณะดังกล่าวจะเป็นเสมียนหรือลูกจ้างประจำสำนักงานของทนายความผู้นั้นก็ตาม

## หมวด 5

### มรรยาทในการแต่งกาย

**ข้อ 20** ในเวลาว่าความ ทนายความจะต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

(1) ทนายความชาย แต่งตามแบบสากลนิยม เป็นชุดสีขาว หรือสีอื่นที่ไม่ฉูดฉาด เชิ้ตขาว ผ้า ผูกคอสีดำหรือสีอื่นที่สุภาพไม่ฉูดฉาดแบบเงื่อนกะลาสี หรือแต่งเสื้อชุดไทยแบบแขนสั้นหรือยาว สีสุภาพ ไม่มีลวดลายแทนเสื้อชุดสากลก็ได้ รองเท้าหุ้มส้นสีขาว น้ำตาลหรือดำ ถุงเท้าสีคล้ายคลึงกับรองเท้า

(2) ทนายความหญิง แต่งตามแบบสากลนิยม กระโปรงและเสื้อสีสุภาพไม่ฉูดฉาด รองเท้าหุ้มส้น

(3) ทนายความที่มีสิทธิแต่งเครื่องแบบราชการ จะแต่งเครื่องแบบราชการก็ได้

(4) ในขณะว่าความ ทนายความที่มีสิทธิสวมเสื้อครุยเนติบัณฑิต ต้องสวมเสื้อครุยนั้นด้วย

## หมวด 6

### มรรยาทในการปฏิบัติตามคำสั่งตามกฎหมายและข้อบังคับ

**ข้อ 21** ทนายความจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของสภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความ คณะกรรมการสภาทนายความ และคณะกรรมการมรรยาททนายความ ตลอดจนบรรดาข้อบังคับหรือข้อกำหนดที่บุคคลหรือคณะบุคคลดังกล่าวได้สั่งหรือมีไว้แล้วแต่กรณี ตามอำนาจหน้าที่ซึ่งมีอยู่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ประกาศ ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529

ประธาน ดวงรัตน์

นายกสภาทนายความ